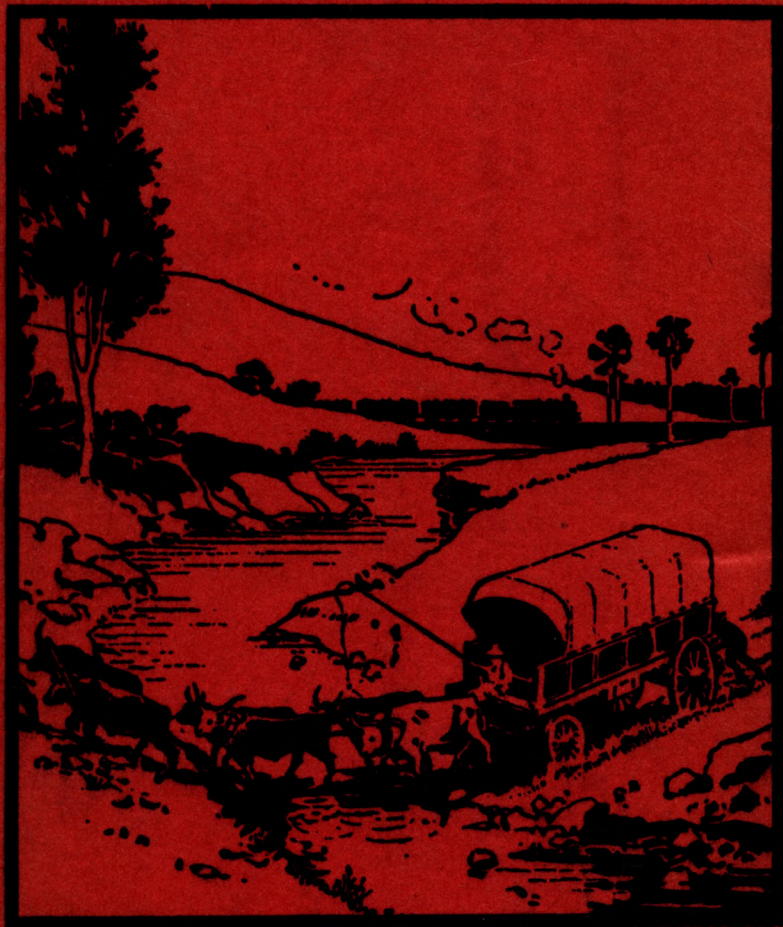
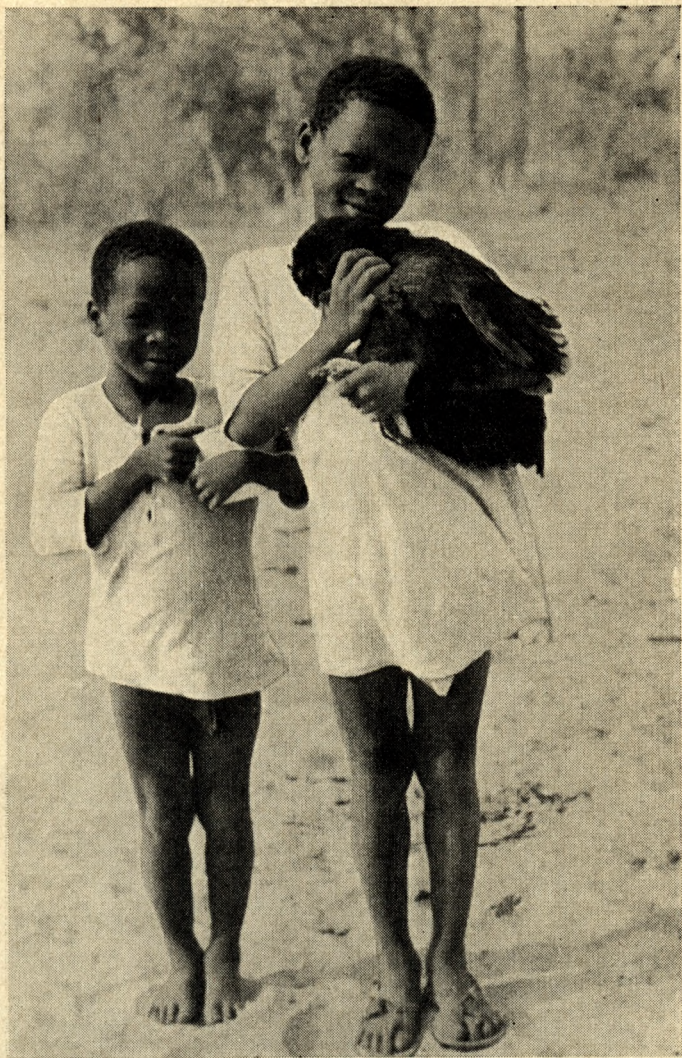

TSHIPIDI

(LO SIAMISITWE)

LIVINGSTONE TSWANA READERS

.....

TSHIPIDI

SUB-STANDARD B

(LO SIAMISITSWE KA 1950)

THE LONDON MISSIONARY SOCIETY

TIGERKLOOF, CAPE PROVINCE

SOUTH AFRICA

1955

<i>First edition</i>	1939	10,000
<i>Reprinted</i>	1942	5,000
<i>Reprinted</i>	1942	5,000
<i>Reprinted</i>	1944	5,000
<i>Reprinted</i>	1945	5,000
<i>Reprinted</i>	1946	5,000
<i>Reprinted</i>	1947	5,000
<i>Reprinted</i>	1947	10,000
<i>Revised edition</i>	1950	15,000
<i>Reprinted</i>	1951	20,000
<i>Reprinted</i>	1954	10,000
<i>Reprinted</i>	1955	20,000

Printed in Tswana

MORIJA PRINTING WORKS
MORIJA - BASUTOLAND

9A(1) DITHUTO

4730/57

1 Diane : Pula : Segwana	21 Ke eng selô se ?
2 Mariga : Thutô	22 Tshipi
3 Kgang ya basimane	23 Mokgwa wa Setšwana
4 Go tshameka sekole	24 Pitse
5 Bana botlhe tlang	25 Dilô tse di pôtlana
6 Bommamathwane	26 Tlhware
7 Kgwedi : Dibopiwa	27 Lokwalô
8 Polêlô kaga tlhapi	28 Ngwaga wa Setšwana
9 Iketleetšô : Botlhale	29 Kokwana
10 Noko le Phokojê	30 Kgwedi le Letsatsi
11 Go nkga ga dilô	31 Pela ga e na mogatla
12 Dipina tsa bana	32 Mekgwa ya Makalanga
13 Letšholô la mentsana	33 Sefela sa ka mošô
14 Mathe-a-nkwê	34 Polêlô ya segwagwa, 1
15 A pula e nê !	35 Polêlô ya segwagwa, 2
16 Phakalane le koko	36 Polêlô ya segwagwa, 3
17 Polêlô ya motsomi	37 Barwadi ba Aferika
18 Kgêngwê	38 Digwagwa di lôpa kgosi
19 Tlamêlô ya Modimo, 1	39 Morêna le mosetsana
20 Tlamêlô ya Modimo, 2	40 "Talitha kumi"

Bakwadi ba dithutô ke ba :

K. Marêtela : 1, 2.

S. S. Mafojane : 9a, 21, 24b, 29, 34-36, 37.

E. Madingoane : 6, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 31.

B. K. Maoto : 28, 30.

B. M. Kgôpô : 19, 20.

M. Moeti : 23.

Dithutô tšotlhe di siamisitšwe gompieno, di bile di okeditšwe ke tse dingwe. Ke rata go leboga thata ba ba nthusitseng go rulaganya lokwalô lo sentlê, ebong Mr. D. M. Ramoshoana, Mr. R. B. Molefhe, le Miss B. M. Kgôpô.

Phalane, 1949.

A. S.

Ithutê O kwalê

gwasa

segwana

rwalêla

kurwana

DIANE

Batho ba rata diane, ka di na le kaêlô mo go bônê. Seane ke se—Magôgwê o be-laêla lomêpê. Go tlo go buiwe jalo fa motho a belaêla tsala ya gagwê. Yo o bonyeng magôgwê ke mang? A lomêpê loa lo itse?

Seane se se šupang tsalanô le thusa-nyô ke se—Se ya bogwê se tletse, se be se boye se tletse. Ke go re, mogwê o fa mogwagwadiagwê, ka mogwagwadi a tla a mhe. Motho o fa ênê yo o tla a mhe.

Sa boraro ke se — ke mang yo o ka se phuthololang? Legwêêgwêê le ja phôkwana, bodikologe bo ja pholo e tona.

PULA

Fa pula e na, noka e rwalêlêsêga thata, go twe morwalêla. E re fa pula e kgaotsa, digwagwa di simolole go lela, di itumelele pula. Basadi le barweetsana ba ye kwa nokeng, ba ye go ga metse, ba a rwale ka digwana tsa bônê. Pula e ka senya dilô fa batho ba sa e baakanyetsa. Ke gônê go tweng, Mosêlê wa pula o epiwe go sale galê.

SEGWANA SE THUBEGILE

Mosetsana yo, ke morwadia Tirwê, o

lelêla segwana sa gagwê se se thubegileng. Se ne se bopilwe ke mmaagwê bogologolo. Jaanong o tlaa bôna kae se-

gwana sa go rwalêla metse kwa gae? O gopola go re mmaagwê ga a nke a itumêla.

Ithutê O kwalê

šwetsa bošwa ratwa morutwana

Ga twe, Bojang jwa pitse ke jo bo mo maleng; jo bo kwa ntlê e šwa e bo lebile. Ke mang yo o ka bolêlang seane seo, go re, se raya eng?

Diane ke bošwa jwa puô, di šupa kitšô ya batho ba bogologolo.

MARIGA

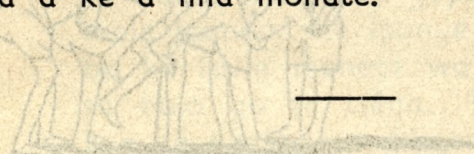
Fa go le mêt sea tle thata. Mariga ke bana, ka le mo seko-e foka rea sibile e senya di-ka lorole, le ka

mariga, sera-se nne bogale ga a ratwe ba sitwa ba leng. Fa phefô twa; phefô e kwalô tsa rona go di gagola.

Fa pula e se yô, bojang boa tle bo šwabe mariga, dikgomo di bo šwetse ka

bonakô, di tloge di bopame. Diphôlôgôlô
tsa naga, mmôgô le diruiwa, di rata bojang
jo botala. Fa pula e sa ne, dilô tse re di
jang di nne bošula. Magapu a nne motlapa,
ga a ke a nna monate.

THUTO

Maabane re letse re šweditse ditirô tsa
rona mo mošong. Moruti a re, fa re šwetsa
dipalô, re di isê kwa ênê gore a di bônê.

Re rata sekole se re se tsê nang, le ba-
ruti ba rona. Fa batho ba sa rutwe, ga
ba kake ba itse go bala jaaka rona.

Thutô e molemô, lefa batho ba ba sa
rutwang ba e belaêla. Ga e šwafale fa
barutwana ba e rata, ba e šola molemô,
ba e boloka mo dipedung tsa bônê.

Ithutê O kwalê

dinta
gwanta
ntumêla
senka
nkabo

KGANG YA BASIMANE

Ranko : He, monna wa dipudi, thusa ka seane ke se, Go lemala ga namane ke go lala le mmayô. Moruti wa rona a re re se botsê. Se raya eng?

Bantopile : Ga ke se itse, ke tlaa se botsa nkuku, o itse diane thata.

Ranko : Aitse rona re na le Moruti yo moša, o tsile malôba ka Mantaga. Maabane o letse a re ruta kaga dinta, a re di tsalwa ka lešwê. Ke dilô tse di mašwê thata, dia tle di thele batho bolwetse. A re batho ba ka di nyeletsa ka go êla diaparô tsa bônê tlihokô, le mebele ya bônê, le matlo.

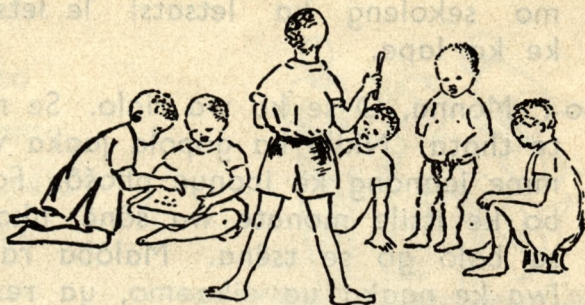
Bantopile : Fa e le nna, ga ke rate go nna
mo sekoleng ka letsatsi le letsatsi ;
ke ka lapa.

Ranko : Monna, O se ka wa rialo. Se mona-
te thata. Nkile ka gopola jaaka wêna,
mme jaanong ke iponye phošô. Fa nka
bo ke itsile monate wa šônê, nkoo ke
sa bolo go se tsêna. Malôba ra êtê-
lwa ke ngaka ya dikgomo, ya re ruta
kaga bolwetse jo bo feditseng dikgomo
ngôgôla. Ya re bo tsêna kgomo ka di-
kgofa, ke gônê kafa dikgofa di nang
le go bolawa ka dipi ka teng.

Bantopile : A ruri ! Nna ka re sekole ke go
nna go bala lokwalô fêla, le go bodi-
wa dipotšô, le go belediwa go sa itse
go di araba.

Ranko : Monna, lesa ao, ga se gônê. Fa O
ka se tsêna, O tlaa ntumêla.

Ithutê O kwalê

mhagô

mhapha

dimpê

gompieno

GO TSHAMEKA SEKOLE

Mpipang : He, banna we, a re direng sekole.
Ke nna Moruti wa sekole. Lona lo
bana ba ba tsêhang sekole.

Semhete : O se ka wa re oa mpetsa, rra,
kea gana.

Mpipang : Ga go na dithupa, le thutô ga e
bokete gompieno.

Ontebetse : Nna ke tlaa balang, ka ke se na
lokwalô?

Mpipang : Semhete, mo mpadisetse ka lwa
gago.

Semhete : Ao! aitse go tlaa bo go mpusetša
kwa moragô.

Ontebetse : Fa O ntima, ke tlaa go tima
dilêkêrê tsa me.

Mpipang : Didimalang! Lo mpalêlê se ke se
kwadileng fa.

Botlhe : Di-phô-lô-gô-lô di mo ma-jeng ale.

Mpipang : Mpolêlêlang maina a diphôlôgôlô
tse lo di itseng.

Ontebetse : Nna ke itse kgokong, le pitse,
le phuduhudu, le phuti.

Semhete : Nna ga ke itse tseo, ke itse bo
moše le dinakedi fêla.

Ontebetse : Ga se diphôlôgôlô tseo, ke di-
batananyana. Nna nkile ka bôna mhe-
le fa mhapheng wa lentšwê, re le kwa
morakeng.

Mpipang : A lo itse phôlôgôlô e go tweng
tlou ?

Semhete : Ba re tlou e mpa tona.

Mpipang : E, le galê, ke gônê tlou e itseng
go êtêla kgakala. Eketse e tsaya mha-
gô ka mpa ya yônê e tona.

Ontebetse : Nna ke lapile, ke ya gae. Mpa-
gololêla hutse, mma.

Mpipang : Tsamaya fêla, rona re tlaa sala re
go jêla mhagô !

Ithutê O kwalê

tshaba ditshêgô tšhaka tšhaba
 tlhaba ditlhong

—

BANA BOTLHE, TLANG

Bana botlhe, tlang, a re opeleng
Ga Yesu morati wa rona.

Ga a ba nyatse, ba ba bokoa ;
O rata le bônê banyana.

Ke ênê Kgosi, Kgosi e kgolo ;
Mme o rata bana le bônê.

Ba bannyennyane, le ba bagolo,
Oa ba tšhola fa ba mo rata.

—

Nnakê o ditlhong thata, o tshaba go tshê-
gwa ke bana.

Bogologolo batho ba ne ba tlabana ka di-
tšhaka.

Ke tshaba kgomo eo, ea tle e tlhabe batho.
Go na le ditšhaba di le dintsi mo lefatshing
la Aferika.

Se tshêgê yo o oleng ; mareledi a sa le pele.
Bana ba tshipa, fa lo kgaogana lo bašo ba
mogotlha.

Re tlaa phakêlêla kwa tshimong, re ya go
tlhagola.

Ithutê O kwalê

thwadi

sethwanye

tlwaêla

batlwa

petlwana

BOMMAMATHWANE LE DINONYANE

E rile bogologolo bommamathwane ba bo ba tlwaêlanye le dinônyane thata, e le ditsala mmôgô. Ka nakô tseo, tsa bogologolo, dinônyane di ne di sa itse go ôpêla, jaaka di itse gompieno ; e bile di ne di sa itse go fofa. Bommamathwane le bônê ba ne ba sa itse go fofa, ba ne ba tsamaya fêla ba gopa ka mpa fa fatshe.

Bommamathwane le dinônyane di ne di tle di bolawe thata ke baba, e le dibatana tse di tlwaetseng go tshela ka go di bolaya le go di ja. Kwa moragô, tse di setseng di

falotsê lošo,
tsa dira
pitšô, tsa
kopa Mmopi
gore a di

thusê go iphemêla mo go bophagê le dinôga,
ka gonne di ne di di tlhorisa.

E rile fa Mmopi a sena go utlwa tîpô e,
le go e akanya, a ikaêlêla go di naya diphu-
ka, gore di tlê di kgônê go fofa, go tshaba
baba ba tšônê.

Dinônyane tsa itumêla thata, tsa leboga
Mmopi, di itumêlêla thušô e kgolo eo ; ka
mo Mmopi a di okeletsa nêô ya bobedi,
ebong ya go ôpêla sentlê le go letsa mo-
lodi, gore di mo lebogêlê ka metlha yotlhe.

Mme bommamathwane bônê ba lebala go
lebogêla Mmopi nêô ya diphuka. Selô se,
sa itumolola Mmopi, ka moo a ba tima pônô
mo motshegaring : le gompieno ba fofa bosigo
fêla.

Polêlô e, ke tlhamane fêla. Lefa go ntse
jalo, bana, a re se ka ra lebala go lebogêla
dinêô tšotlhe tsa Modimo.

Ithutê O kwalê

kgwatha

mokgweng

khwiiga

khukhwane

KGWEDI

Kgwedi e re leng mo go yônê, ke efe ?
A lo ka bolêla maina a dikgwedi tšotlhe ?

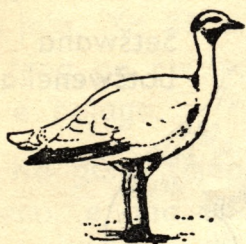
Fa kgwedi e šweufala, mokgwa wa bana
ke go ya go tshameka medikanô. Go twe,
Banna we, a re tshamekeng !

Go na le metshamekô ya motshegare le
gônê, jaaka khurutse le khweba. Mme bana
ba le bantsi ba gompiono ga ba tlhole ba
itse metshamekô ya bogologolo.

DIBOPIWA TSA MODIMO

Go na le nônyane e go tweng mokgwê-
ba. Ga twe nama ya yônê e monate thata.
Nkile ka e bôna mo sekgweng. Mo dikgweng
re tle re fitlhele dilô tse di kgatlang thata.

Dikhwena le tšônê di ka bônwa teng, le di-
khukhwane tse di me-
balabala, tse ditona le
tse dinnye. Motlha mo-
ngwe re fitlhêla ditlhaga
tša dinônyane, di na le
mae, gongwe dinônyane
tse dinnye.

Mme dilô tse, ke dibopiwa tša Modimo,
ga di na go bolawa fêla. Go senya dilô tse
di etsang tseo, go šupa fa motho a se na
maitsêô; ke tirô e e setlhogo. Malôba nnakê
o na a khwiigile a le mo sekgweng. O na
a palame setlhare, a ba a
wa mo go šônê. A re o
na a senka mae a lega-
kabe mo setlharing. Rrê o
bile a mo kgwathisa fa a
tla gae.

Diruiwa le tšônê re na
le go di dirêla ka lebole,
re sa di utlwise bothoko.

Maradu ke ale, mo
tlhakeng kwa. Ke bôna e
kgwêbana, le e kgwaripana. Ga ke bone ya
me e kgwana. E tlaa bo e ile kae?

Ithutê O kwalê

tšwa
letšwai

Setšwana
botšweneka

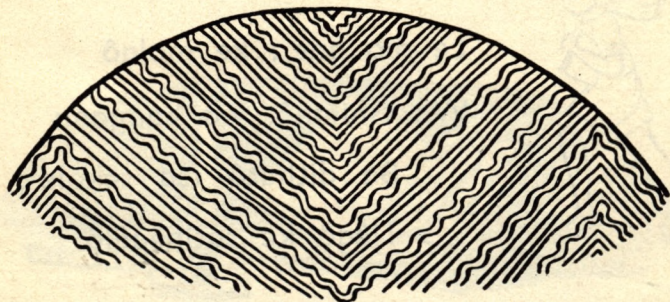
POLELO KAGA TLHAPI

Bogologolo tlhapi e ne e tshela mo n-geng jaaka diphôlôgôlô tšotlhe. Ga twe, e ne e rata thata go akêla diphôlôgôlô, le go di lotlhanya ka maaka a e a buang. E bile e ne e utšwa, e dira ditirô di le dintsi tse di mašwê.

Kwa moragô diphôlôgôlô, ka go lemoga maaka a yônê, tsa kgotšwa thata, tsa ika-êlêla go e bolaya. Ke gônê ka moo tsa e tsaya, tsa e kgaola loleme, tsa re di e isa kwa ditshitshing tsa noka, go e bolaêlêla ruri teng.

E rile bosigo tlhapi ya thôba, ya tšwa mo go tšônê, ya tsêna mo metsing, ya falola lošo jalo. Ya bôna go re, go botoka go aga mo teng ga metse, gore diphôlôgôlô di se ka tsa e bolaya.

Ke gônê tlhapi e se nang loleme, le gompieno, e nna fêla mo dinokeng le mo madibeng ; ga e ke e tšwa gopê. Fa e ka tšwa, e šule.

IKETLEETSO

Tšoga, tšoga, dumedisa,
 Tlhapa, tlhapa, O fêêlê,
 Tsaya dijô, O fitlholê,
 Fa O šwetsa, tlhatšwa seja,
 Se bolokê, tsaa lokwalô,
 Dumedisa, O tsamayê.

Mme ke gôna O mo nakong
 Ka malatsi a sekole
 Le mo gae ; ke molaô
 Wa tshiamô, wa banyana
 Ba dithutô tsa sekole ;
 Tiêgô ke tatlhêgêlô.

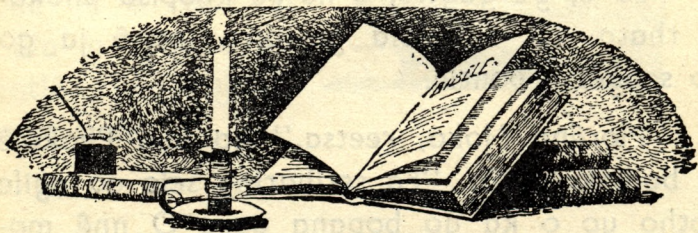
BOTLHALE JO BO SIAMENG

Ikanyê Modimo ka pelo ya gago yotlhe, O se ka wa ikaêga tlhaloganyô ya gago fêla ; mo ditirong tšotlhe tsa gago O ipolêlêlê ônê, ke gônê o tlaa siamisang mekgwa ya gago.

Botlhale ke selô se segolo go feta dilô tšotlhe : ke gônê, bapala botlhale : e, mo go tšotlhe tse O di bonyeng, O bo O bapetse botlhale.

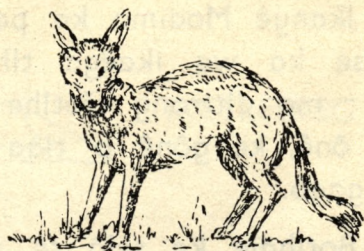
Go boifa Modimo ke tshimologô ya botlhale ; go itse Moitshepi ke yônê tlhaloganyô tôta.

(Lokwalô Iwa Diane, 3 : 5, 4 : 7, 9 : 10)

Ithutê O kwalê

nthusa
monthati
ntlisa
bontlê

NOKO LE MITLWA YA YONE

Bogologolo, noko e ne e le phôlôgôlô e e ratang go tlotlwa, e ne e le sebopiwa se sentlê thata, e itumêlêla go utlwa diphôlôgôlô di e tlotla.

Ga twe, e kile ya bua ka mabela, ya raya phokojê ya re, "Fa e kabo diphôlôgôlô tšotlhe di le dintlê jaaka nna, lefatshe le kabo le le felô fa gontlê thata."

Puô e, ya gagwê, e ne ya kgopisa phokojê thata. A simolola go dira leanô ja go mo senyetsa bontlê.

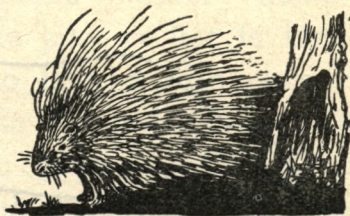
"Morêna Noko, reetsa," go bua Phokojê ka boikokobetšô. "Fa setlharing sele go agile motho yo o ka go bopang gore O nnê mo-

ntlê go gaisa. Tsamaya O mo kopê gore a go dirê montlê; mme O tlogêlê kobô ya gago ya boboya le nna, e ka tla ya senyêga.”

Noko ya setlatla ya ithaya ya re, “Motho yo, Phokojê, oa nthata, o rata go nthusa.” Jalo ya lekêla kwa setlharing se se kailweng. Mme fa e fitlha kwa setlharing, ya mela mitlwa e meleele. Noko ya tšhoga, ya ša-kgala, ya leka go khumola mitlwa; ya itšhutlha mo ditlharing; ya sianêla kwa le kwa; ga pala. Ya retelêlwa ke go e khumola.

Phokojê ênê a simolola go tshêga Noko a re, “Ehe, ke gônê! jaaka O medile mitlwa, ga O kake wa tlhôla o kgôna go apara kobô ya gago e ntlê! Jaanong e tla aparwa ke nna, ke le Phokojê.”

Ke gônê kafa re bônang Phokojê a na le letlalô je lentlê, ka go tsietsa noko bogologolo. Noko yônê ga e kake ya tlhôla e iphaka ka bontlê jwa yônê, jaaka galê.

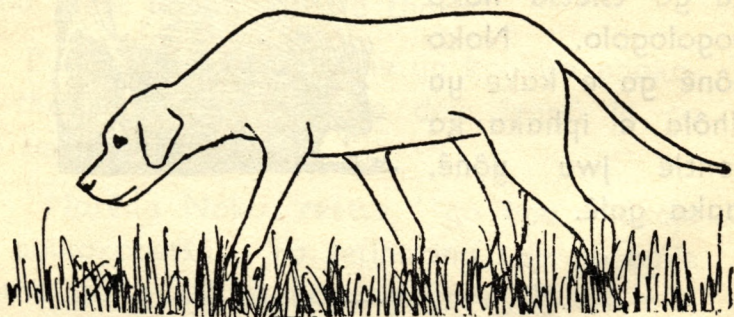

lthutê O kwalê

nkgolola menkgô nkhumisa o nkhutlogetse

GO NKA GA DILO

Menkgô ke dilô tse di gakgamatsang thata. Rea tle re lemoge re be re farologanye dilô ka menkgô ya tšônê. Dilô tse di monatê di nka monatê; tse di bošula di nka bošula. Monkgô ke tlhagišô mo go rona. Jaaka fa nama e bodile, ea bo e nka sebody. Monkgô wa yônê o re bolêlêla fa e bodile, re ise re e bone ka matlhô. Menkgô e e mašwê ea re tlhagisa go tlosa dilô tse di mašwê di ise di re utlwise botlhoko.

Dibatana le diphôlôgôlô, di ka dupa me-
nkgô kgakala, e rona batho re sa kakeng
ra e utlwa ka nkô. Phôlôgôlô e ka dupêlêla
motho a le kgakala thata, e sa mmone ka
matlhô, bogolo fa phefô e fokêla kwa phôlô-
golong e isa monkgô wa motho kwa go
yônê. Fa e le dibatana, re ka re dia tle di
ikanye dinkô tsa tšônê bogolo go matlhô :
jaaka fa di tšoma phôlôgôlô, ga di ke di
leba motlhala, fa e se go o dupa fêla.

Go na le ditšhese tse di nkgang monate
thata, le ditlhare. Dia tle di kgatlhe batho,
di be di thulwe, di dirwe makga. Basadi ba
rata go nna le dikgetsana tsa makga.

Batho ba bogologolo, e ne ya re fa ba
ôbamêla Modimo, fa fise malaô a a nkgang
monate, ba re Modimo o rata go dupa mo-
nkgô o o monate, jaaka motho. Gompieno
ga re tlhole re dumêla jalo, re itse fa Modimo
o leba pelo ya motho fêla, o rata gore re o
ôbamêlê ka ditirô tse di molemô, ka kôba-
mêlô ya loratô le ya boammaaruri. Ga twe
Modimo ke mowa ; jalo ba ba o ôbamêlang
ba na le go o ôbamêla ka mowa le ka bo-
mmaaruri.

DIPINA TSA BANA

1. YA LEPHOI

Kuru kuru we, O ya kae ?

Ke ya maing.

Maing ang ?

A konkoša.

A jelwe eng ?

Ke sebokolodi.

Sebokolodi sefe ?

Se se ramaganyana,

Se rapaletse le kgomo motlhabeng,

Se e tla se e retolola mogala.

Mogala wa kgomo o kgaoga jang !

Fa o kgaoga re tlaa itaya maoka a matona.

2. YA NALEDI

Naletsana ele ya moriberibe,

Ribêla ka pela re yê go ga metse !

Metse ga a yô, a nolwê ke Kgaupe :

Kgaupe ga ke mo rate, ke rata Masilonyana.

Thamaga di megala di gangwa ke Kotike ;

Kotike tlhaolêla, O ntshê dibetshana,

Tsa banna bagolo, ba ntse meloreng.

Ba êpa kgelegetlwa, kgelegetlwa monôpô,
Monôpô tsuololô tsuololô.

3. YA BOSIGO

Banyana wee, a re tshamekeng !

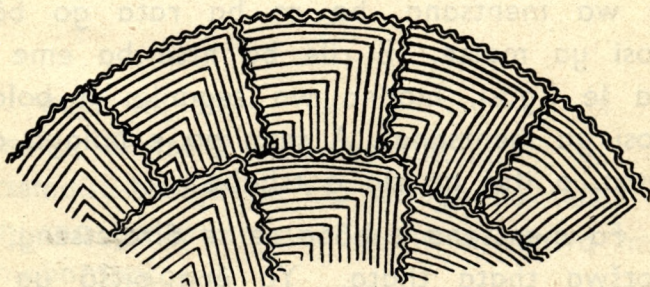
Ga go lefifi ;

Lefa go le lefifi, go senakangwedi :

Timang molelô, se tlaa phatsima,

Fa se ntseng gônê go tlaa bônala.

A re tshamekeng !

Ithutê O kwalê

ntsala

tsentsê

ntša

LETSHOLO JA MENTSANA

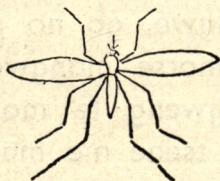
Bogologolo mentsana e ne e na le kgosi.
E ne e rata kgosi eo, e e tlotla thata.

Mme ga twe batho ba kile ba êtêla motse wa mentsana, ba re ba rata go bôna kgosi ya motse. E rile ba ntse ba eme ba bua le kgosi, monna wa seganka a bolaya kgosi ya mentsana. A sena go e bolaya a e metsa, a itse go sia a tshaba.

Fa mentsana e bôna se se dirafetseng, ya kgotšwa thata thata. Ya êpa pitšô ya go

akanya kotsi e ; ya ba ya ikaêlêla go re,
go tloga letsatsi leo, e tlaa loma batho botlhe
fêla ba e kôpanang nabô. Ya re e tlaa utlwa
ka madi a gagwê, molôtsana yo o jeleng
kgosi ya yônê.

Masigo otlhe mentsana e ya letšholô la
go batla kgosi, e loma batho botlhe, bagodi
le bana, banna le basadi, e senka motho yo
o jeleng kgosi ya yônê. Mme go fitlhêlêla
gompieno ga e ise e mmone. Go bônala go
re fa e ka mmôna, molôtsana yoo, go tla
ša logong go sale molora.

Diane gapê ke tse—
Montsana, O tsênê tlou mo nkong.
Montsamaisa-bosigo ke mo leboga bo selê.
Ntšanyana ya maitaya-sebatana e bônwa mo
mabotabotong.

Ithutê O kwalê

ngwêga

rongwa

nkwê

senkwa

MATHE - A - NKWE

Nkwê ke sebatana sengwe sa dibatana tse di boitshêgang. Batho bangwe ba re e bošula go gaisa tau.

Ka nakô nngwe, go no go le nkwê e e nnang gaufi le motse mongwe. Motshegare e itšhube mo sekgweng le mo majeng ; e re bosigo e tšwe e tsene mo marakeng e bolaye dinku, e be e ngwege gapê bosigo bo ise bo se.

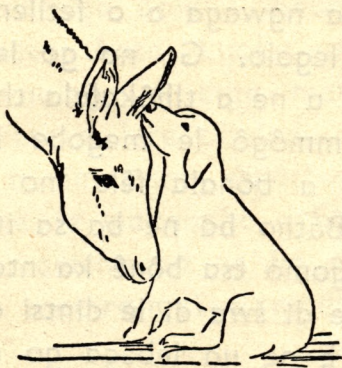
Kgosi ya motse oo ya êpa pitšô ya go rêra go bolaya nkwê eo. Ga laolwa gore ka mošô banna botlhe ba yê letšholô. E rile ba kokoanye fa kgotleng, kgosi ya laola mephatô kafa letšholô le nang le go tsêwa ka teng.

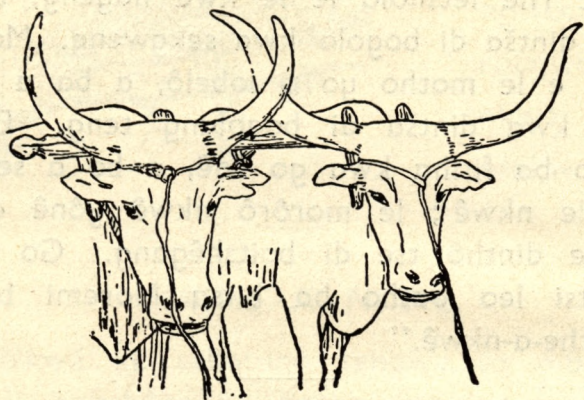
Go no go le monna mongwê, go twe Moremi, e le lekolwane le le godileng, a le

tlhaga thata ; ênê a laolêlwa gore a êtêlêlê
letšholô pele.

E rile letšholô le le kwa nageng, ba u-
tlwa dintša di bogolo kwa sekgweng. Moremi
e ne e le motho yo o lobelô, a ba a tabo-
gêla kwa dintša di bogolang teng. E rile
batho ba fitlha kwa go ênê, a bo a setse a
bolaile nkwê ; le morôrô nkwê yônê e mo
lomile dinto tse di boitshêgang. Go tloga
letsatsi leo batho ba bitsa Moremi ba re
“Mathe-a-nkwê.”

Seane sengwe sa nkwê ke se—Nkwê ga
e ke e bapolêlwa matlapeng a le mabedi.
A lo itse tlhalošô ya šônê ? Gongwe a lo
itse se se reng, Ngwana yo o sa leleng o
šwêla tharing ?

A PULA E NE

E rile ka ngwaga o o fetileng ga bo go le leuba je legolo. Go no go le mašwê, ka gonne metse a ne a tlhôkafala thata. Dinoka tsa kgala, mmôgô le megobe le metšwedi. Metse a na a bônala fêla mo didibeng tse di boteng. Batho ba ne ba sa itse go re ba ka reng dikgomo tsa bônê ka ntata ya mmo-pamô. Di ne di šwa di le dintsi di bolawa ke mmopamô. E ne ya lebêga go re go no go

sa kake ga sala kgomo, kafa leuba le ne le ntse ka teng.

Ga se diruiwa fêla tse di itumêlêlang pula. E ratwa le ke diphôlôgôlô, le dinônyane, le dibopiwa tšotlhe. Pula ke botshelô mo dilong tšotlhe tse di tshelang. Mo go rona batho, fa e sena go kolobetsa lefatshe, re tsenya megoma rea lema. (Le galê mo mafatshing mangwe go tlo go lengwe pula e ise e ne.) Boitumêlô jwa pula bo šupêga le mo baneng, ba e tlaa reng ka maabanyane ba opele ba bine medikanô mo mebileng, ba gata mbu o o kolobileng o o seng lorole.

Lefa go ntse jalo, pula e tle e tsenye batho mo tlalelong. Fa e tla ka tladi e kgolo e ka bolaya batho, le go tšhuba matlo. Fa e tla e le sefakô e tle e senye ditlhatshana tsa merôgô, le go bolaya dinônyane. Fa e tla e na thata thata dinoka di rwalêlêšêga thata, di penologa di diga matlo a batho. Pula jalo ekete e lere phaladi. E bile e tle e senyetse bommaetšho dikôtšwana tsa malwapa a bônê, le makgaphô a bônê a mantlê. Ke gônê borraetšho ba ne ba e bitsa ba re ke 'Pula ya madira-mašwê madira-dintlê.'

Ithutê O kwalê

ntwa

dintwa

nnwetsa

nnwang

PHAKALANE LE KOKO

Ga twe, e rile bogologolo dinônyane di ne di kgôna go bua, di dira ditirô tsa tšônê jaaka ekete ke batho. Tlhamane nngwe ea re, ka tsatsi lengwe koko e ne ya jêla phakalane nala. Phakalane ya amogêla koko sentlê. Koko ya fitlhêla phakalane ya roka dikobô, ya tloga ya raya phakalane ya re, "He, tsala ya me, nkadima lomaô lwa gago, gore ke baakanyê kobô ya me e e gagogileng."

Phakalane ya araba ya re, "Nyaa, O tlaa ntatlhêla lomaô."

"Ga ke na go lo latlha, ke tlaa lo baba-lêla thata," ga fetola koko.

"Fa O ka lo latlha, O tlaa ntuêla ka bana ba gago. Ke tlaa di ja, le ditlogolo tsa gago, go ya dikokomaneng tsa gago."

“Ga nke ke lo latlha, rra, nkadima fêla.”

Phakalane jalo ya adima koko lomaô. Koko ya tsamaya, ya akofa ya simolola go roka kobô ya yônê. Mme e rile e sa bitia kobô, motho mongwe a latlhêla lesapô kwa dikokung. Ntša nngwe ya kgogogêla dikoko ya phamola lesapô ; koko, ka go tšhoga, ya latlha lomaô. Fa ntša e sena go tsamaya, koko ya inêêla go senka lomaô ; mme lefa e ne ya lo senka jang, lomaô ga lwa ka lwa bônala.

Kgabagare phakalane ya tla ya batla lomaô lwa yônê. Koko ya kgolo ya bolêla fa lo latlhegile. Phakalane ya kgotšwa thata, ya boya e ntse e bôpa fêla. Ka mmaanete, e sale go simologa ka tsatsi jeo, phakalane e ntse e ja dikokwana — ntwana e sa ntse e le teng, le gompieno. Ga twe, fa mokoko o lela oa re, “Lomaô lo latlhegile! Lomaô le latlhegile!” Le gompieno koko ga e nwe jaaka dilô tse dingwe, fa e se go nna e tšholetsa tlhôngô ya yônê, jaaka ekete e šêbašêba, bo phakalane e le gaufi.

Ithutê O kwalê

nnyaditse

bannye

ngala

nngalêla

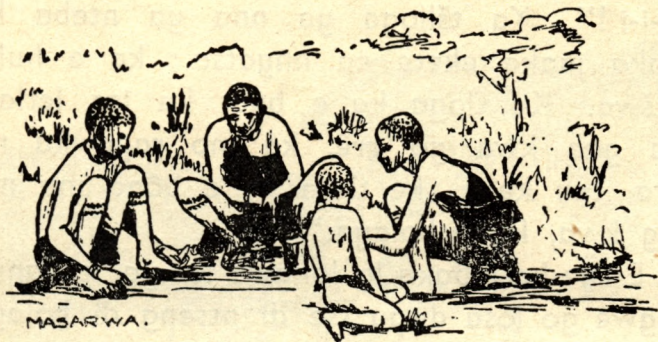
POLELO YA MOTSOMI

E rile motlha mongwe ka ya go tšoma jale, ka wêla tau ee ja nare mo nageng. Ya re ke e bôna jaana, ka se ka ka tšhoga, ka êma fêla, ka e leba e ntse e ja, go tla ke e bôna sentlê jaaka e ntse, yônê ya bo e sa itse fa ke le gônê. Ka nna ka e leba fêla jalo, ke re, e re e tšoga ke e hule.

E sena go šwetsa go ja ka kua ka re
“Bi-i-i !” Ya tšhoga ya nna ya nteba ka
lobaka jaaka ekete ea nnyatsa ; ka e hula,
ya šwa. Ka tloga ka e bua, ka isa letlalô
kwa gae kwa go rrê, ka mo raya ka re,
“Rra, tau ke e, ke tšwa go e bôna mo na-
geng kwa, ka e bolaya.”

E rile ka lobaka lo longwe ka ya le banna
bangwe go losa ditau tse di ntseng di bolaya
dikgomo tsa rona. Re ne ra bôna motlhala
wa tšônê, ra o lata. Ka re ne re palame
dipitse ra fitlha ka bonakô kwa di letseng
teng. Ra di fitlhêla di robetse, ra di bolaya,
di le tharo.

Fa re rata go kaya motho yo o bogale
thata, re tle re mmitse ‘tau.’ Le galê, e
sale ka tlhôlegô batho ba tle ba sisimoge
tau, ba re ke kgosi ya dibatana tšotlhe.
Ruri tau e diphatsa thata, bogolo fa motšomi
a e hula a sa e bolaya, a e rôba fela. Ea tle
e ngwegele kwa sekgweng e ipobe teng ;
jaanong fa motšomi a e latêla, e mo kgomo-
gele e mmolaye a ise a ipaakanyetse go hula
gapê. Batšomi ba le bantsi ba bolailwe ka
mokgwa o o ntseng jalo.

Ithutê O kwa!ê

dimphô mpholosa lo mphitlhetse mpsa

KGENGWE

Kgêngwê ke lekatana je le tleng le bonwe kwa Kgalagadi. Batho ba ba nnang mo nageng eo, le ba ba êtang mo go yônê, ba tshela ka ênê motlha mongwe jaaka ka metse. Dilô tšotlhe tse di teng koo, tse di utlwang, dia mo ja. O jewa ke motho, le phohu, le kgama, le kgomo, le kgokong, le pitse, le mpsa, le ditshidi tse dingwe.

O tla a nne gongwe le gongwe, mo dikgweng lefa go seng sekgwa. Kgêngwe yo mongwe o botshe, ke ênê yo o nowang :

yo mongwe o botlhoko, mo o sa kakeng a nowa ke batho. Barwa le baagi botlhe ba Kgalagadi ba mo itse sentlê, ba itse mahelô a o ka bônwang mo go aônê. Motlha mongwe le galê ga a ke a bônwa : mme e tle e re pula e na sentlê, a mele a bonwe thata.

Kgomo le pitse tse di sa mo tlwaêlang, ga di ke di mo ja jaaka tse di mo tlwaetseng. Motlha mongwe baeti ba na le go tlwaetsa dipelesa tsa bônê go ja kgêngwê. Lefa di tle di mo gane di ise di bolawe ke lenyôra, di mo ja thata di sena go bôna fa kgêngwê a le metse le dijô mo go tšônê.

Baeti jalo ba tle ba thusiwe ke kgêngwê ba le mo bothateng jwa go fêlêlwa ke metse. Ba mo bese, ba bone metse, ba dire tee le kofi ka metse a gagwê. Ruri ke mphô e kgolo ya Modimo mo banning ba sekaka.

Seane sa kgêngwê ke se—Kgêngwê oa tle a lekwe. Ke go re, dilô di le dintsi ga di kake tsa lemogwa kafa di ntseng ka teng, ka go bônwa fêla ; di na le go lekwa.

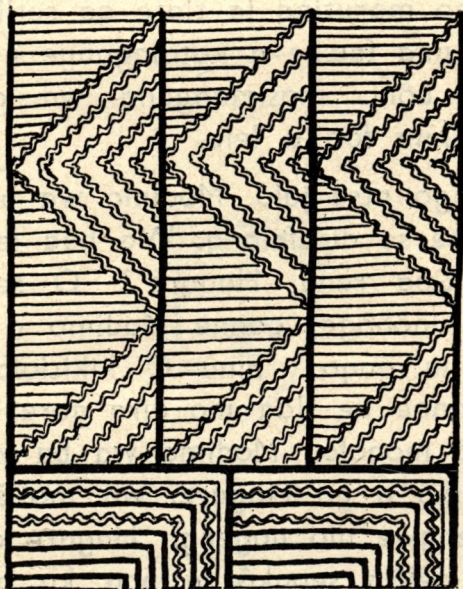
TLAMELO YA MODIMO — 1

Go kile ga bo go le monna mongwe, a bidiwa Aberahame. A bo a na le basadi ba le babedi, ka batho ba bogologolo ba ne ba tle ba tsee lehufa ba pataganye basadi. Leina ja mosadi yo mogolo e ne e le Sara, yo mmôtlana o na a bidiwa Hagare. Sara o na a se na ngwana : Hagare ênê a bo a na le ngwana wa mosimane, a bidiwa lšemaele.

Ga dirala e rile mo botšofeng jwa ga Sara, Modimo wa mo gopola, a bôna ngwana wa mosimane. Aberahame a mo raya leina a re, Isake. E rile fa Sara a bôna fa le ênê a na le ngwana, a nna lehufa mo go Hagare le lšemaele, a raya monna wa gagwê a re, Lêlêka mosadi yoo wa lelata le ngwana wa gagwê, ka gonne o ka tla a jêla ngwanakê bošwa.

Aberahame a utlwa botlhoko ka mafoko ao, mme Modimo wa mo raya wa re a dirê jaaka mosadi a bolêla. Wa re, Losika lwa gago ruri lo tlaa bidiwa leina ka Isake ; mme morwa Hagare le ênê o tlaa nna le batho.

Aberahame a tloga a itsise Hagare jalo,
a mmolêlêla fa a na le go boêla kwa ga
gabô. Ka mošô mongwe a naya Hagare le
lšemaele dijô le metse le dilô tsa bônê, a
itse go ba naya tsela. Ke gônê ka moo ba
tsamaya, ba gopotsê kwa lefatshing je le
kgakala.

TLAMELO YA MODIMO — 2

Mme Hagare le lšemaele ba utlwa bo-tlhoko jo bogolo mo loetong lwa bônê. Ba bo ba ralala naga e e leng sekaka fêla. Kooteng ba timêlwa ke tsela ; ba kaila-kaila mo nageng, ba ntse ba bolawa ke letsatsi, metse a ba a tla a fêla mo sepakong sa bônê. Ba nna mo tlalelong e kgolo thata ntateng ya lenyôra.

Kgantelê Hagare a latsa mosimane wa gagwê mo moruting fa tlase ga setlhare sengwe, a nna fatshe a katologanye naê, a sa rate go bôna mosimanyana wa gagwê a šwa. A nna foo a lela.

Lefa go ntse jalo, Modimo wa bo o ntse o lebile se se dirafalang. Wa bua le Hagare wa re, Goa reng, Hagare ? O se ka wa lela wa tlhômôga, gonne Modimo o reeditse thapêlô ya gago. Ema O kikitlololê mosimane, gonne ke tlaa mo dira gore a nnê le morafe o mogolo. Modimo wa ba wa budulola matlhô a ga Hagare, wa mo šupegetsa sediba sengwe mo nageng. Hagare a taboga a ya a gêlêla sepakô, a boa ka bonakô a

nosa mosimane wa gagwê metse. E rile a sena go rulwa le go lapologa, ba tsamaêla pele. Ba ya go fitlha kwa ba êtêlang gônê, go se na dingalô dipê.

Mo lefatshing leo, Modimo wa nna le Hagare le ngwana wa gagwê, wa ba thusa. Išemaele a nna a gola, a tšwa motho wa lenaga, a itse thata go hula ka bora. Fa a sena go gola, mmaagwê a mo tseisa mosadi mongwe wa Moegepeto. Morafe wa Baišemaele o simologile ka ênê Išemaele.

(Genesis 21 : 14 - 21)

Ithutê O kwalê

ntsha ntšhe dintshi ntshêkêla

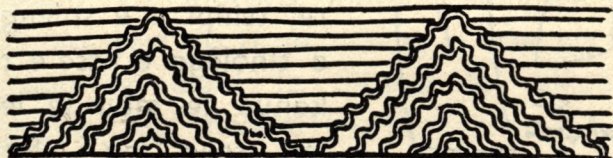
Mpha-mpha ea lapisa, motho o kgônwa ke
sa gagwê.

Nônyane e ntsha mmutla e utlwa-utlwêla ruri.

KE ENG SELO SE ?

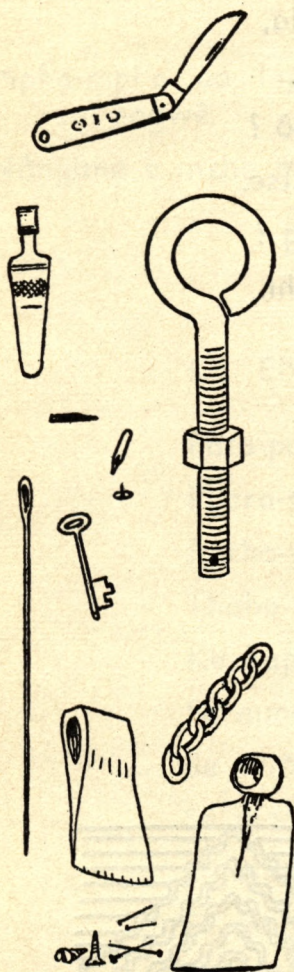
Pata-pata, wa, wa,
Phara-phara, wa, wa,
Ratho-ratho, wà, wa,
Thabu-thabu, wa, wa,
Ke kapara metse,
Se mmele tsididi,
Se tlhôka mogatla,
Se maoto manê,
Se ditsêbênyana,
Se matlhô mannye,
Se na le molomo,

Se tshela ka thêtsê,
Se tshelô mabedi
Mosima le metse.
Ke mo-tla-le-pula,
Se itse go šapa.
A se na le thušô ?
Nyaya, ga ke itse.
Go ka itse mang ?
Botsa morutintshi.

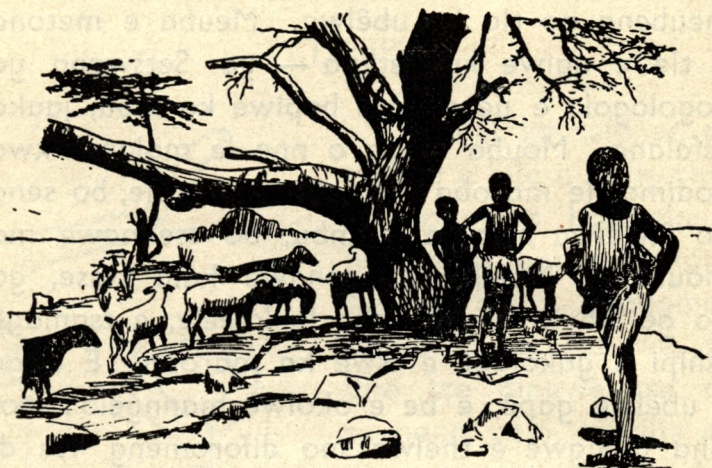
TSHIPI

Tshipi e epiwa mo
mbung, mme e fitlhelwe
e le borale fêla, ke go
re, tshipi e e saleng ka
e tlhôlega e ntse e tlha-
kanye le mbu le lefika
mo teng ga lefatshe.

Fa borale bo sena go epiwa jalo, bo isiwe kwa meubeng go tla bo ubêlwa. Meuba e metona e tle e agiwe ka setena — ya Setšwana ya bogologolo e ne e tle e bopiwe ka mbu, jaaka sefalana. Mouba o tlo o nne le molomo kwa godimo, le maroba kafa tlase. Borale, bo sena go ôlêlêlwa magala le mbu, bo tsenngwe mo moubeng. Molelô o tsenngwe kafa tlase, go bo go ubelwe ka lobaka lo loleele, e tsamayê tshipi e gakologê e tšwê ka maroba. E tloge e ubelwe gapê, e be e okolwe mannyêlô: motlha mongwe e thelwe mo diforomeng tse di baakantšweng galê, kafa go elediwang ka teng.

Batho ba Aferika ba bogologolo ba ne ba itse go êpa le go ubêla tshipi, lefa e le go e rêka mo merafing e e neng e e bapatsa. Batšwana ba ne ba e itse, ba e ubêla; mo gongwe ba e rêka mo merafing e mengwe, jaaka Mashona le Makalanga. Gompino ga e tlhole e ubêlwa ke merafe ya lefatshe le; batho ba e rêka fêla mo mkgoweng. Le morôrô, motlha mongwe O ka wêla mongwe yo o sa ntseng o itse go thula megoma le digai le dibekô le dilêpê tsa Setšwana, ka meuba.

lthutê O kwalê

ntlha

montlhasedi

lentšwê

ea ntšwêla molemô

Ntlha ya kgosi e iwa ke Modimo.

Ka tlhagolêla lookana, ya re lo gola lwa ntlhaba. (Ke fa O ka thusa motho, mme moragô a tšwa sera.)

Lehufa le apeetšwe le lentšwê ; ga butšwa lentšwê, ga sala lehufa.

MOKGWA WA SETSWANA MO BANENG

Bana ba Setšwana ba rutwa masisi le maitsêô a mantlê ka go kgalemêlwa, go ba

itsa go tshamekêla mo bagolung, le go ba ralala, le go bua kana go tshêgatshêga fa ba le mo bathung ba batona. Ngwana o rutwa go ikokobeletsa rraagwê le mmaagwê le bagolo botlhe, le go utlwa batho botlhe, le e leng bônê batlhanka le malata a ga rraagwê.

Fa bana ba ntse ba gola ba le mmôgô, ba rutwa go itsanye, yo mmôtlana go itse bomogolowê. Fa ba ka tšosa kgangnyana, go bo go fitlhêlwa borumolang bo dule mo go mongwe wa bônê, ênê yoo o tla bediwa, go twe, "Ke mogolo," gongwe go twe, "Ke monnao."

Fa yo mogolo mo go bônê a roma bommonawê, ba na le go dira kafa taolong ya gagwê. Fa mongwe a sa utlwe mogolowê, batsadi ba tlaa tsaya thupa ba re, "Mo itêyê", le bônê ba mo thusa go dira jalo.

Bana fa ba rata go dira sengwe ba ka rebolwa ke batsadi : fa batsadi ba se yô, ba tlaa letlêlwa ke mogolo-wa-bônê. Yo o leng motona ke ênê rraabô gongwe mmaabô.

Bana ga ba rutwe go itse batsadi fêla, ba rutwa go itse borangwana a bônê, le bommangwana a bônê, le borakgadi a bônê fêla jalo.

lthutê O kwalê

tšhwara

motšhwenyi

ba ntlwaetse

mantlwana

Tšhweu ga di tšwane, ntšho tšônê dia tšwana.

Mma-motse o bônwa mo mantlwaneng.

Tšhwene e bonye mapalamô, mafologô ga ea a bôna.

PITSE

Pitse e na le tirô e tona mo bathung. Le galê go na le pitse ya legae, le yônê ya le-naga, ebong e tilotsana. Ya gae ke yônê e e nang le thušô.

Pitse tsa gae ga di tšhwane, ga di mmala o le mongwe fêla ; nngwe e tle e nne tšhweu, nngwe e nne ntšho, e nngwe e nne khonou, lefa e le tllhaba. Pitse e hula kwa nageng jaaka kgomo, mme ga e otle jaaka yônê. Motlha mongwe e jesiwa ke mong wa yônê, e ja tšhwang le mabêlê le moroko.

Dipitse dia palangwa, e bile batho ba tle ba tšome ka tšônê, ka di le lobelô thata. Fa e le pitse e e nonofileng, e e nang le sehuba, motho o tšhwara ka yônê thutlwa, le kgokong, le tshêsêbê, le kgama, le kukama, le phohu, le thôlô, le tse dingwe tse di lobelô.

Gapê pitse e na le tlhaloganyô e kgolo thata ; motlha mongwe e gaisa ntša mo go tlhaloganyeng. Ke gônê e tšhwanetseng go tlotlwa le go babalêlwa sentlê ke mong wa yônê. Fa e le motho yo o lebole, yo o tlang a direle diruiwa tsa gagwê sentlê, pitse e ka mo rata ya mo tlwaêla thata.

Tonki le yônê e na le tirô e kgolo. Ga e na lobelô jaaka pitse, lefa e le tlhaloganyô. E bonya, mme e thata le yônê ; e ka tshela kwa pitse e sa kakeng ya nna teng. Molato mongwe mo tonking ke go timêla bobé : ka mo beng ba tšônê ba tle ba di kine.

Mmebangwe
ba di kina
ka mokgwa
o mašwê, o
o utlusang
phôlôgôlô
botlhoko.

THUSO YA TSE DI POTLANA

Dithothi tsa pula di monate thata

Fa go le letsatsi, fa re le lenyôra.

Jalo le dipaka tse dikhutšhwanyane

Fa re ka di tšhwara, di tlaa nna le thušô.

Ditimêlônyana di tlaa re timetsa

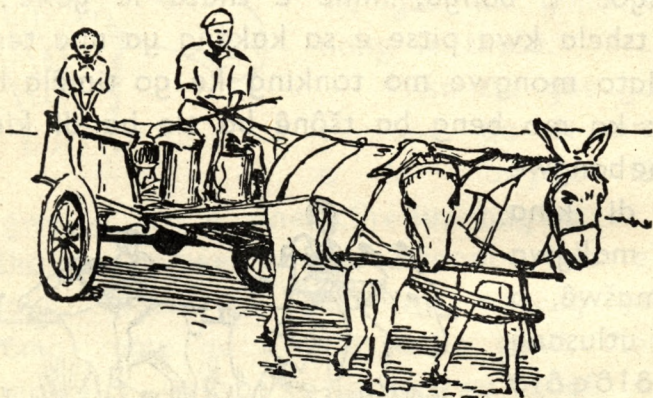
Tsela ya Modimo, yônê ya kagišô.

Tirô tsa lebole, tse di pôtlanyana,

Le mafoko jalo, a a nang le kgothatšô

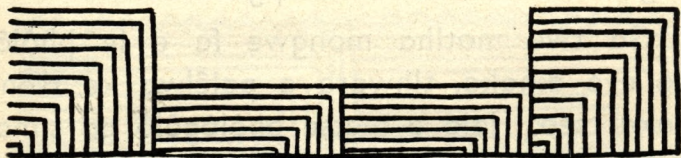
Fa re ka di dira, le go bua ônê,

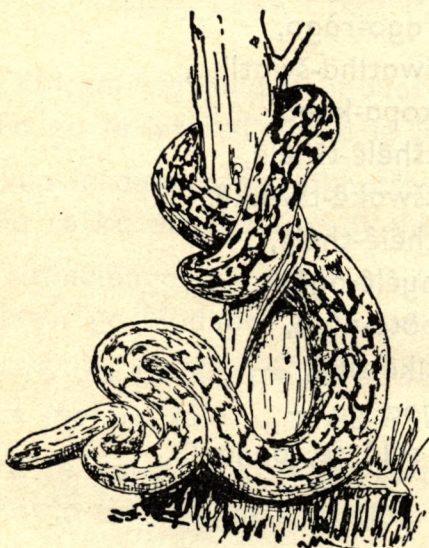
Batho ba le bantsi ba tlaa itumêla.

MOSAKO WA ?

Ga re rago-rago,
Ga re šwatlha-šwatlha,
Ga re kopa-kopa,
Ga re tšhêlê-tšhêlê,
Ga re tšwakê-tšwakê,
Ga re thêlê-thêlê,
Ga re nyêlê-nyêlê,
Ga re pôê-pôê,
Ga re tikê-tikê,
Ga re goa ya —
Ke eng selô se, bana ?

Ithutê O kwalê

tlhware

matlhwana

senkgwê

mo

nkgwathisetse

—

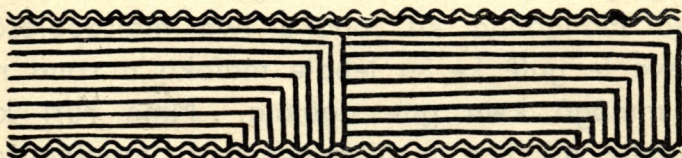
TLHWARE

Tlhware ke nôga e tona thata, e nna kafa dinokeng le mo majeng. Ga e ke e bolaya ka go loma jaaka dinôga tse dingwe, e bolaya phôlôgôlô ka go itšhophêlêla mo go yônê le go e rôbêla marapô otlhe. E sena go e bolaya e itse go e kometsa. Makgowa a e bitsa a re 'python.'

Ga twe motlha mongwe fa e le phôlôgôlô e e dinaka, tlhware e palêlwa ke tšônê dinaka tseo. Jalo e metse phôlôgôlô go simolola ka mogatla. Dinaka, ka go thama, di

nne fêla jaana di khutlole mo molomung wa tlhware, ka mo tlhware e retelelwe ke go tlhola e tsamaya sentlê. Fa e sa kake ya di rôba gongwe di sa bole ka bonakô di wa, tlhware e šwe.

Batho bangwe ba rata nama ya tlhware, bogolo fa e le e tona. Fa e le e nnye, go tlo go latlhwe fêla, e sena go buiwa. Tlhware e tle e bolawe fêla ke batho, ba e bolaya ka segai gongwe ka tlhônglô ya dihala. Letlalô ja yônê le na le tlhwatlhwa, fa le bapotswê sentlê. Le ratwa thata ke makgowa; go dirwe ditlhako, bogolo tsa sesadi, ka lônê.

Ithutê O kwalê

go ntšhwanetse

lo intšhwarêlê

ba ntlhwaêla tsêbê

LOKWALO

Tigerkloof, C.P.,
Phukwi e le 20.

Rra,

Ke itumêla go bôna lobaka lwa go go kwalêla, tsala ya me, le go botsa matšogô kong go lona kwa Macheng. Ke ne ke ile kwa Mangaung ka lobaka lwa maitapološô, etšwa le galê ke sa lebale mafoko a rona re le mmôgô kwa gae ngôlôla. Mme ruri ke tlhokile madi a a lekanyeng go mpalamisa,

ke ya kong. O intšhwarêlê tšwê-tšwê, tsala
ya me, ka e ne e se molato wa me ruri ;
go no go ntšhwanetse go utlwa pele pitšô e
e neng ya mpiletsa kwa go borakgadi kwa
Mangaung. Monnamogolo o na a dikile a
lwala, jalo a rata go bolêla kaga dikgomo
tse o di adimetseng rrê. Ke mhitlhetse a le
kaone ; mme moragô ga ke sena go boêla
kwano ka amogêla lokwalô lo lo mo latolang.
Ke gônê kafa ke tlišaetseng ka teng, tsala
ya me, ke gônê ke reng, O intšhwarêlê rra.

Mono go seramê thata. Fa O ka fitlha
kwa gae O nthekisetse kgongwana ya me
e nkgwê e phifadu, O nthomêle madi ke tle
ke ithêkêlê jase. Ya me e onetse e bile ea
nthama. Le gônê go ntšhwanetse gore ke
thusê nnakê ka dilwana dingwe tse o di
tlhôngang.

Borrê ba dumêlê thata, le bo-mma-
Thekišô. Ke êma ka ditumedišô tse dikgolo,

Weno ruri,

Montšhwari K. Ntlhwêlang.

NGWAGA WA SETSWANA

Batswana ba bogologolo ba ne ba itse jaana ngwaga wa bônê. Ba ne ba o kaya ka dikai dingwe tse ba neng ba di itse. Ngwaga wa bônê o no o simologa fa di tlhare di thunya, ka kgwedi ya Phatwê.

Ea re ka kgwedi ya Lwetse ba re, Maru a a lwala, a senka go dira pula e go tweng sephai. E re ka Phalane ba re, Diphala dia tsala. Ea re ka Mosêtlha ba re, Jaanong bojang bo setse bo se yô mo nageng. Ka kgwedi ya Morule ba re, Setlhare se go tweng Morula sea jewa. E ne e tle e re ka Seêtê-bosigo ba re, Selemêla se dule; e ne e le sengwe sa dikai tse dikgolo tse ba neng ka kaya ka tšônê ngwaga kafa o tsamayang ka teng.

Jalo, fa Selemêla se le kafa bophirima-
tsatsi, ba re, Ngwaga o fetile mo go lemeng :
jaanong batho ba khutlele go lema. Mme fa
e ka re ka lobaka loo ga bo go na le naledi
e ya reng letsatsi le phirima e be e le kafa
bophirimatsatsi, ba re e be e le ngwaga wa
kgorô o o monate. Naledi eo ga twe Kopadi-
lalêlô. Mme e tle e re ka lobaka lo longwe
e be e le kwa botšwatsatsi, e be e bidiwa
Kgôgamasigo ; jaanong ke ba re, Ngwaga
oo ke wa leuba.

Gapê ba ne ba kaya ngwaga ka dipaka
tse nnê tse — Selemô, Letlhabula, Mariga, le
Dikgakologô.

Dithutlwa ka kgwedi ya Lwetse

KOKWANA

Kokwa-kokwanyana
 O montlênyana
 Ka bolêtanyana
 Jo bošweunyana :

E re ntšwi e tla
 Mokoko o lele,
 O ye go iphitlha
 Teng ga serobe.

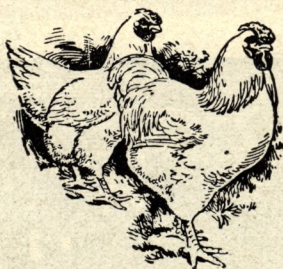
O bonôlônyana
 O bolôtwenyana
 O nopo-nopola
 Ka molongwanyana.

Mmago e re a tla
 O bo o bobaletse
 E re ka go fitlha
 A go phutha-phuthe.

Ka dinalanyana
 O fata-fatake
 O ntshe dijônyana
 O di sêla-sele.

Mme e re re leba
 Go re fêla, nyele !
 Go nne fêla jaaka
 Ga lo ise lo tšwe !

Moragô ga sera
Lo tšwe ka dirobe
Mme lo gadimake
Jalo lo lelale.

KGWEDI LE LETSATSI

Batšwana ba ne ba tle ba re kgwedi e rogilwe fa ba bôna ngwedi. Jaanong e tle e re fa e ntse e tsamaya, e ba e tla go fitlha kafa bophirimatsatsi, e le go re ke lobaka lo e tšwang ka maphakêla, ba re e ile Kgolobaralô. Gapê, e re fa letsatsi le tlhaba e ise e tšwe, ba re e ile fifing, e tlaa bônwa ke ditšhwene; e tlaa re ka mošô e be e tlaa bônwa ke batho.

Fa e le lobaka fa gare ga dikoko tsa ntlha le tsa bobedi, ba tle ba re, Bosigogare. Nakô ya go lela ga dikoko tsa boraro, ba re, Makuku a naka tsa dikgomo. Fa letsatsi le tloga le tšwa, ba re ke Mahube; fa le tlhaba ba re Maphakêla. Jaanong fa letsatsi le setse le tlhatlogile, ba re, go Mo-

tshegare wa sethôbôlô, e bile meruti yotlhe e Mampa-a-kolobe.

Go tšwa hong ba re Meruti-ea-boya. Kgantelê e re letsatsi le retologile, go twe Thetologô, gongwe Tšhokologô. Go tšwa hong ba re Meruti e fetile jaanong. Letsatsi le sena go phirima ba re Lotlatlana. Moragô ga moo ke Maabanyane, gongwe Maitišô.

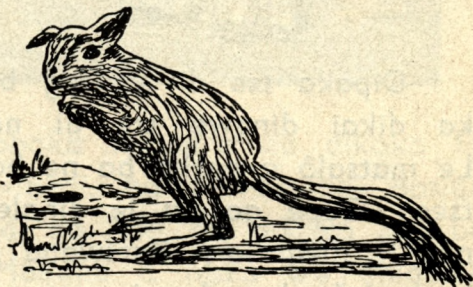

Dipaka tse di fetileng ba ne ba di itse ka dikai dingwe tse di neng di dirafala. Le matsalô a batho ba ne ba a itse ka dikai tseo. Gapê go na le dinaledi tse di tle di nne le megatla ; Batšwana ba re dia bo di kaya lošo lwa kgosi nngwe e e tlaa šwang mo lefatshing.

KE KA NTLHA YANG PELA E SE NA MOGATLA ?

Ga twe e rile lefatshe le bopiwa diphôlô-gôlô tšotlhe di ne di se na megatla. Ke gônê ka moo, ka tsatsi lengwe Mmopi o na a laola go re diphôlôgôlô tšotlhe di tšhwa-netse go phuthêgêla kwa logageng longwe gore di tlê di fiwê megatla. Ka nakô eo, dipela le botshipo di ne di nna mmôgô mo mesimeng.

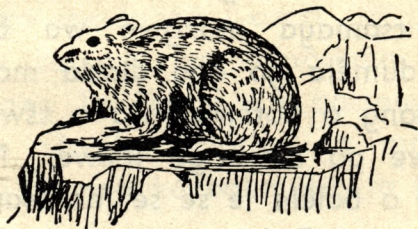
Ka tsatsi je le tlhophilweng, Pela ya itsapa go ya go tsaya mogatla ; ya kopa Tshipo go ya gore a mo tlêlê mogatla. E rile Tshipo a sena go tsaya megatla, a e itumêlêla tha-ta, a ba a oketsa wa gagwê ka wa Pela. Le gompino mogatla wa Tshipo o molele.

Ya re Tshipo a fitlha kwa gae, a šupegetsa Pela mogatla wa gagwê o moleele.

Pela ya o itumêlêla thata, ya ba ya utlwa Tshipo a bolêla a re megatla e na le go itsêelwa. Ya tabogêla kwa go tsêwang megatla gônê, mme ya fitlhêla megatla e fedile, go bile go phatlaletšwe. Diphôlôgôlô tse dingwe tsa re di gomotsa Pela, tsa re e tšhwanetse go ya go aga mo majeng a a godileng, gore fa Mmopi a tla gapê a tlê a e bônê a e fê mogatla.

E sa le go tloga ka letsatsi leo Pela ya nnêla ruri mo dikgageng, e ntse e letile Mmopi gore a tlê a e neyê mogatla, e tlê e tshwanê le diphôlôgôlô tse dingwe. Ga e bolo go ikwatlhaêla botšhwakga jwa yônê, fa e sa le jaaka e itsapa go ya go itsêela mogatla.

MEKGWA YA MAKALANGA

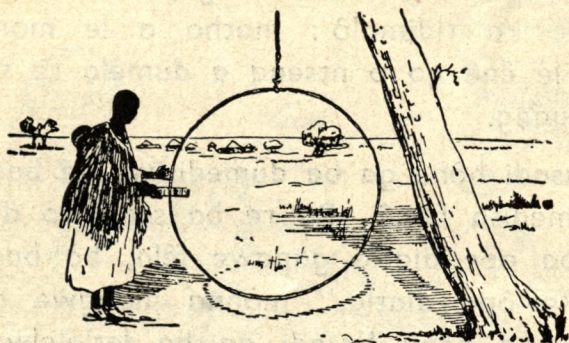
Fa moeng a gôrôga, kana a fitlhêla batho ba bangwe ba ntse, ba ba ntseng ba dumedisa yo o gôrôgang ; mme ga a tšhwanêla go re, a sena yo dumedisiwa, a nna a eme ka dinao. O tšhwanetse go nna fa fatshe. Fa a sena go nna fatshe, o ôpa diatla go tsamaya mongwe wa banna ba batona a dumêla go ôpa diatla moo ga gagwê. Jaanong o botšwa kwa o tšwang teng, lefa gongwe go setse go itsiwe. Moeng oa go bolêla ; o bolêla le se se mo tsamaisitseng fa se le teng. E ka re gongwe fa a tšwa

kgakala, moeng o tlaa bolêla gotlhe mo go mo dirafaletseng mo tseleng, banna ba mo reeditse ka tidimalô : motho a le mongwe fêla e le ênê yo o ntseng a dumêla se mmui o se buang.

Basadi bônê ga ba dumedisiwe ke banna ; go dumedisa bônê. Ba re ba sena go dumedisa, ba ope diatla gangwe fêla, ba bue ba re, "Re ôpa diatla," monna mongwe a ba arabe. Le gônê basadi ga ba letlelelwe go dumedisa banna ba eme ka dinaô, ba tšhwanetse go nna fa fatshe.

Mogolwane, gongwe monna yo motona, fa a buisiwa ke yo mmôtlana, ga a tewe go twe "wêna," ka lefoko leo e le go nyatsa motho yo motona. Fa go buiwa le motho yo motona ga twe "lona." Basadi le bônê fa ba buisa banna ba re "lona," kagobo mosadi a le kwa tlase ga monna.

Fa batho ba rakana, baa dumedisanya, ba botsanya matšogô. Gantsi yo motona ke ênê yo o botsang yo mmôtlana, ke gônê yo mmôtlana le ênê a ka botsang yo motona fa a tšogile. Motho yo mmôtlana o tšhwanetse go nna ka boingôtlô fa pele ga yo motona.

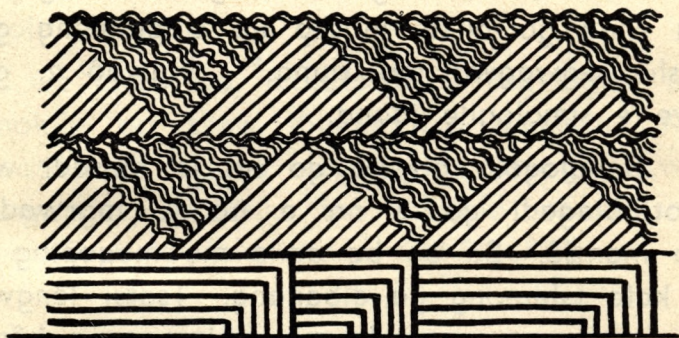

SEFELA SA KA MOSO

Keresetê yo o galalêlang,
 Ipônatsê mahubeng ;
 Phunya maru ka marang,
 O ntlhabêlê mo fifing ;
 O lesedi bosigong,
 Le naledi mo mošong.

Ke nna ke lebeletseng
 Sedi je le ntšhwarêlang ;
 Se se ntekanyeng ke eng,
 Se se intumedisang ?
 Ke phatsimô ya marang
 A 'go, a galalêlang.

O ntekolê mo moeng,
Ntlosa bontšho mo pedung ;
O nkgololê mo dibing,
O nkgomotsê botlhokung ;
O nkgôgêlê mo tseleng
Tsatsing je le sa feleng.

POLELO YA SEGWAGWA — 1

Kwa lefatshing la Uganda, e re fa segwagwa se ka tsêna ntlung, O bo O raya mosimane O re, "Lêlêka segwagwa ke seo," a se ke a dire jalo. Oa tla a tšwe a bitse monna mongwe, gore a tlê a lêlêkê segwagwa seo. E re fa O botsa O re, "A jaana O sisimoga digwagwa?" mosimane a arabe a re, "Nyaa; le galê ke ngwaô ya rona go bitsa motho yo o godileng go ntsha segwagwa mo tlung." Ngwaô e, ga twe e simologile jaana.

Bogologolo go no go na le mosadi wa motlhôlagadi yo o na a na le morwadiê yo montlê. Ba bo ba agile mo mogoping o o kafa tshimong ya dibanana. Tsatsi lengwe ya re mosetsana a le mo tshimong, a bôna segwagwa mo mherong. Sebopiwa sa batho sa bo se bifetšwe ke letsatsi, ka e ne e le sethôbôlôkô, go se na moruti. Motšotšo mo-

ngwe le mongwe se ntse se koafala ; se bile se tloga se idibala. Ke gônê ka moo mose-tsana, ka e ne e le motho yo o lebole, a se sêla a se isa fa moruting wa tshimô ya gagwê, a se tammetsa mo letšheng. Segwagwa sa tloga sa tlhapogêlwa se le mo metsing.

Ka mošô mosetsana o rile a ntse a obola dibanana mo tlung ya kapêêlô, a utlwa "Kwarrrrrr-" fa kgorong. Fa a okomêla a fitlhêla e le segwagwa se ntse se ikutlwa-tsa.

"Dumêla," segwagwa sa mo dumedisa. "Ke tsile go go leboga ka O letse O mpolokile maabane. Kooteng le nna, letsatsi lengwe, ke tlaa bo ke nonofile go lefetsa lebole la gago, ke go thusa."

Go tšwa foo, mosetsana le segwagwa ba simolola go tšwa ditsala tse dikgolo. Ka letsatsi le letsatsi segwagwa se ye kwa tlung ya kapêêlô, se bolelele mosetsana dipolêlô di le dintsi kaga diphôlôgôlô.

POLELO YA SEGWAGWA — 2

Letsatsi lengwe segwagwa sa lemoga fa mosetsana a le peloebotlhoko.

“Khutsafalô ke eng ? A ga O kake wa e bolêlêla tsala ya gago ?” Jalo mosetsana a e se bolêlêla, a re,

“Batsadi ba me ba mpaakanyetsa tsêô ; mme banna ba ba batlang go ntsaya ba banê. Batsadi ba me ba re ke itshenkêlê yo ke ratang a ntsaya. Mme ke sa ntse ke akabetse fêla ; ga ke itse yo ke mo ratang, yo ke tšhwanetseng go mo tlhôpha.”

Segwagwa sa re, “Jaanong ke tlaa go naya kgakololô. Senka monna yo o pelonôlô, yo o kutlwêlô-botlhoko. Seo ke khumô e e siameng bogolo go dithoto di le dintsi.”

Mosetsana a re, “Mme ke tlaa itse jang yo o pelonôlô ?”

“Re tlaa dira malepa a go mo lemoga,” go bua segwagwa. “Wêna kea go itse go re O pelonôlô, ka O kile wa mpoloka. Gompieno ke tla go thusa go tthaola ênê yo o molemô mo go ba banê bao. Motho

yo o pelontlê mo diphologolong, o tlaa bo a nna pelontlê le mo go wêna.”

Jalo ba loga maanô. Ba sena go šwetsa, mosetsana a ya kwa go bommaagwê a re, “Ke rata go itlhaolêla monna wa me, ka bonna. Ke batla banna ba banê bao ba tla, mongwe ka mongwe, ka letsatsi je le tla bêtang, gore ke itse go tthaola ênê yo o tla ntsayang.”

Bommaagwê ba dumêla, ba baya letsatsi. Ga alwa bojang jo bo sa tšwang go segwa jo boša mo tlung. Mosetsana a apara khai e ntlê ya lekwati, a ba a nna mosamô o moša. Basadi bagolo ba losika lwa ga rraagwê ba nna naê, ba tlhokometse gore tšotlhe di dirwê ka tšhwanêlô le ka molaô. Mme ba bo ba sa itse sepê kaga segwagwa.

POLELO YA SEGWAGWA — 3

Fa morati wa ntlha a tsêna ka mogo-tšwana, segwagwa sa mo êta pele, se pharuma, se lela. Ka bogale a se kobêla kgakala, a tsêna mo tlung. Ka bonakô mosetsana a mo tlhobosetsa. Lekolwane la tsamaya, le gakgametse, le sa itse go re o gannwê ka ntlha yang.

Wa bobedi a tla jalo ; le ênê fa a utlwa segwagwa se re “Kwarrrrr-” fa naung tsa gagwê, a se raga fêla a tšwêlêla pele. Mosetsana a tloga a mo raya a re ga a mo senke. Le morati wa boraro fêla jalo. Fa wa bonê a tsêna ka mogotšwana, ka kêlô-tlhôkô a tlola segwagwa godimo. E rile a sena go dumedisa mosetsana le basadi bagolo a re, “Segwagwa se gônê kafa mogotšwaneng, a go lela ga šônê ga go lo seleke?”

“Nyaa, eseng thata,” mosetsana a araba, “Mo go nna digwagwa ga di na molato.”

“Ke itumêlêla seo,” go hetola lekau, “gonne le nna ke rata digwagwa.” Ka bobedi jwa bônê ba thanyêga ba tshêga, mo e neng e se tshwanêlô ya go go dira ; ga

ba ga gakgamatsa basadi bagolo thata. Lefa go ntse jalo, ga ba dira ditsala. Mosetsana a tloga a šupa monna yo wa bonê, a re ke ênê yo o ratang gore a mo tsêyê. Basadi bagolo le batsadi ba mo dumêla. Tsêô ya akofa ya baakanngwa. Go tšwa foo, monna le mosadi wa gagwê ba nna ka boitumêlô le tumalanô ka dingwaga di le dintsi thata.

Ke gônê kafa mosimane o sa kakeng a lêlêka segwagwa ka teng. O gopola go re fa a ka dira jalo, gongwe o tlaa kgopa segwagwa, se mo dira gore mosetsana yo o mo ratang o ka tla a mo tlhobosetsa a mo gana.

BARWADI BA AFERIKA

Metlha ga se ya malôba ;
 Aferika ea lo laletsa ;
 Khutlisang go dirêlwa
 Jaaka nama, lo le batho.

Ntwa ga se ya diatla ;
 Tšhaka e kile ya busa
 Ka nakô tsa bobatana ;
 Tšhaka jaana ke tshiamô.

Reetsang ! Potšô ea botsa ;
 Lo diretseng Aferika
 Barwadi ba mono borwa
 Ka botshelô, thutô, tirô ?

Boitšhokô bo molemô ;
 Morafe o tšholediwa
 Ka puô le maitsêô
 Ka basadi le meroba.

Tshiamô e goletsa morafe : mme boleo
 ke kgôbô mo tšhabeng nngwe le nngwe.

(Lokwalô lwa Diane, 14 : 34)

GWETLA

Ke nakô ya gwetla
Fatshe le kgabile :
Le ntse letala,
A re itumeleng !

Tlhakolê gôrôga
U tlê o foforê
Mabêlê modula :
A re itumeleng !

Mopitlwe kitlanya
Mabêlê le ntšhe ;
A nnê manana :
Re itumeleng !

Moranang fitlha,
Dinawa di namê,
Di itse go ungwa :
Re itumeleng !

Gai gai, Gwetla !
Re iketleeletse
Nakô ya go rôba :
Re itumeleng !

DIGWAGWA DI LOPA KGOSI

(Leinane le, ke lengwe la mainane a bogologolo, a morafe wa Segerika.)

E rile bogologolo tala, digwagwa tsa lôpa gore di nêwê kgosi, ka di ne di lapisi-tšwe ke go itaola. Kgosi Jupitere, kgosi-kgolo ya dilô tsotlhe, yo di mo lopileng kgosi, a bo a itse dipelo tsa tšônê, a piriganyetsa logong mo mogobing wa tšônê.

Go wêla ga logong mo metsing ga dira mošumô o motona, o o tšhosi-tseng digwagwa

tšotlhe thata thata. Digwagwa tsa thabuêla kwa tlase ga metse, tsa iphitlha, tsa boifa go ba di tšwa gapê.

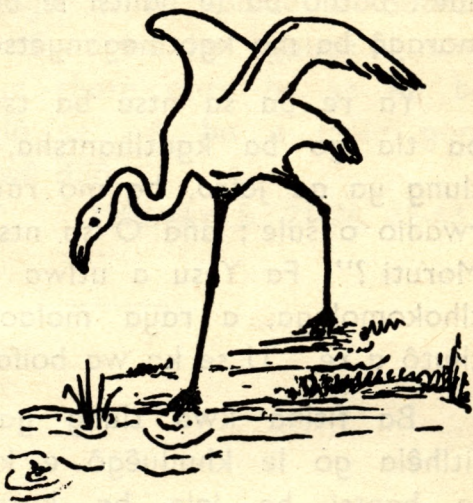
Mme e rile go sena go feta lobakanyana, segwagwa sengwe sa tlhatloga sa tšwa, sa atamêla logong ka bonya le ka kêlôtlhokô. Sa tloga sa lemoga logong go re lo ntse fêla, lo kokobetse mo metsing. Digwagwa tse dingwe le tšônê tsa tšwa, tsa atamêla logong, tsa lo fitlhêla lo ntse lo ntse fêla. Ke gônê ka mo digwagwa di simololang go

palama logong, tsa tshameka kwa godimo ga lônê ; tsa tloga tsa lo nyatsa thata.

Digwagwa ga dia ka tsa itumêlêla mo-laodi yo o bokgwabo jaaka logong, tsa re ga se kgosi ya sepê. Tsa romêla gapê kwa go Jupitere, tsa lôpa gore di nêwê kgosi e e bogale bogolo, go feta logong.

Jupitere a di dumêla, a di romêla Leowang. Kgosi e, e sena go gôrôga, ya bo e simolola go di tšhwara le go di ja ka bontsi, ka moo digwagwa di palêlwang le ke go tšwa mo metsing. Lefa di ka leka jang go falola, go no ga di palêla.

Ke gônê digwagwa di neng tsa roma morongwa ka bosaitsiweng, a ya go ngôngôrê-gêla Leowang, le go kopa kutlwêlô - botlho-ko kwa go Jupitere. Mme Jupitere a fetola a re, "Nya-ya, ga go sa tlhole go na le dikgosi gapê. Lo tšhwane-tšwe ke e lo e bonyeng."

MORENA YESU LE MOSETSANYANA

E rile Yesu a sena go tshelêla kwa mo-seja ga lewatlênyana la Galilea, bontsi jo bogolo jwa batho jwa phuthêgêla kwa go ênê, a sa ntse a le kafa lewatleng. Mo bathung ba, ga tla molaodi mongwe wa ntlo ya thutô ya Bajuda, go twe Jairo, a wêla fa pele ga Yesu a mo rapêla thata a re, "Morwadiakê wa ngwanyana o fêla mo lo-šung ; kea go rapêla, O tlo O tlê O bêê diatla tsa gago mo go ênê gore a fodisiwê a tshelê." Yesu a mo dumêla, a tsamaya naê : batho ba le bantsi le bônê ba mo sala moragô ba mo kgotlhaganyetsa.

Ya re ba sa ntse ba tsamaya, bangwe ba tla go ba kgatlhantsha, ba tšwa kwa tlung ya ga Jairo, ba mo raya ba re, "Morwadio o šule ; ana O sa ntse O lapisetsang Moruti ?" Fa Yesu a utlwa lefoko leo, a le tlhokomologa, a raya molaodi wa ntlo ya thutô a re, "U se ka wa boifa, dumêla fêla !"

Ba fitlha kwa tlung ya ga Jairo, ba fitlhêla go le khuduêgô e kgolo, batho ba le bantsi ba lela ba kurueletsa godimo.

Yesu a bo a na le barutwa ba gagwê, bo Petere le Yohane le Yakobe. Fa a sena go tla a raya batho a re, "Lo dirêlang khudu-êgô jaana, lo lela? Ngwana gaa šwa, o robetse." Batho bônê ba mo tshêga ka tšhotlô : mme ênê, ya re a sena go ba ntshe-tsa botlhe kwa ntlê, a tsaya rra-ngwana le mmaagwê, le bônê ba o nang nabô barutwa bao, a tsêna kwa ngwana a leng gônê ; a mo tšhwara ka seatla a mo raya a re, "Talitha, kumi !" ke go re, fa go phutholo-lwa, "Morweetsana, tšoga !"

Ka bonakô fêla ngwanyana a tšoga, a simolola go tsamaya ka dinao, gone o na a na le dingwaga di le lešomê le bobedi. Botlhe fêla ba tšhwarwa ke kgakge ; mme Yesu a ba laya thata gore ba se ka ba itsise batho selô se. A ba a laola gore ngwanyana a fiwê dijô.

(Marêko 5 : 21-24, 35-43.)

“TALITHA, KUMI”

Rra-mosetsanyana
 A ya kwa go Yesu,
 A mo kopa go ya naê
 Go ya go fodisa ngwana
 Yo o lwalang thata.

Yesu a dumêla,
 A tsamaya naê.
 Ba re ba ise ba fitlhe
 Ba rakana le barongwa
 Ba latola ngwana.

Yesu a mo raya,
 Rra-mosetsanyana,
 A re, “Rra, O se boifê,
 Mme O ntumêlê fêla ;
 Ngwana o tlaa fôla.”

Ba fitlhêla bontsi
 Bo lelêla mošwi :
 Yesu a tla le barutwa
 A re, “Lesang segajaja,
 Ngwana o robetse.”

A ba ntsha botlhe
Fa e se batsadi ;
Ya re fa a bôna ngwana
A mo tšhwara ka seatla,
A re, "Nnana, tšoga !"

Foo a namologa,
Yo o na a šule ;
Yesu a mo nêla mmaagwê
A re, a senkêlwê dijô :
Ba ja kgakge botlhe !

KAELO GO MORUTI

* * * * *

Mantšwe a a rulaganyeditšweng a, a na le ditirišô di le pedi.
(1) A ka dirisiwa ka mokgwa wa go re, *moruti a a balêlê bana, gore ba a kwalê*, kafa ba a utlwang ka gônê, gore go tlo go bônwê fa ba itse go a kwala sentlê. (Dictation test). Motlha mongwê mafoko ao a ka tsêwa jalo moragô ga thutô nngwe; fa gongwe, a ka tsêwa aotlhe moragô ga bana ba sena go šwetsa dithutô tšotlhe tsa lokwalô, e le ka mokgwa wa go boêlêla dithutô. (Revision.)

(2) Gapê, bana ba sena go šwetsa dithutô tšotlhe tsa lokwalô, *ba tšhwanetse go ipalêla mantšwe aotlhe ao*, gore ba lemogê ba ithutê ditlhaka tsa mokwalô o, ka di fapaanye le tsa mokwalô wa dikwalô tsa ntlha, ebong MPEPI le TSHIPIDI. Ka moo ba tlaa ipaakanyetsa go bala sentlê mokwalô wa dikwalô tse di latêlang, ebong PADISO YA NTLHA le go ya kwa pele.

* * * * *

gw rw (p. 2)

1. Digwana tsa gagwê di magwata thata.
2. Go rwadisanya merwalô ke go thusanya mo bothateng.
3. Gwalala thata, monna, O pagololê serwalô sele.

tw šw (p. 4)

1. Ga twe, go sego bašwi ba ba šwêlang mo Moreneng.
2. Fa re sa ithute, re tlaa retelêlwa ke go šwetsa thutô.

3. Šwailang mo bojangnyeng jo, lo šwailêlê
kwa moseja.

nk nt (p. 6)

1. Senkang dijô, lo jê; nteko lo bolailwe ke tlala.
2. Nkile ka bôna dinku tse di boboa botelele.
3. Fa nkabo ke itsile go re oa nteka, nkabo ke gannê.

mp mh (p. 8)

1. Mpatlêla lokwalô lwa me gompieno jaana.
2. Šuping goa boêlwa, mpeng ga go boelwe.
3. Ka mhitlhêla a mpaakanyetsa mhagô.

tlh tsh (p. 10)

1. Tshabisa pitsô, monna, ka mošô re tlhatlogêlê kwa Kgosing.
2. Go tlhabisa ditlhong fa batho ba sa tle pitsong.
3. Bana ba ba tlhôafaletseng metshamekô fêla, ba tlaa tlhaêla.

thw tlw (p. 12)

1. Dilô tse di tlhokêgang di batlwa ke batho ba ba botlhale.
2. Fa O le matlhô a bogale, O tlaa thwala sekôpêlô se se latlhegileng.
3. Dikgong tse, di ka rathwa ke mosimane yo, ka o tlwaetse go di ratha.

kgw khw (p. 14)

1. A go botoka go re, kgwanya-kgwanya, kgotsa, khwanya-khwanya?
2. Mokgwa wa gagwê e ne e le go kgwatlha dijô fa a ya sekgweng.
3. Lefa a khukhwisa, ga a nke a lela, o pelokgale.

tsw (p. 16)

1. Ke tlaa tšwa jang, fa kgorô e tšwetšwe thata jaana?
2. Dijô tse di tšwakilweng ka merôgô, di monate, le galê di tlaa tšwapoga fa re di ja malatsi otlhe.
3. Tšwêtlha le ênê o aga setlhaga jaaka tšwere.

nth ntl (p. 20)

1. Nthusa, rra, ga twe O itse tirô e sentlê-ntlê.
2. Ntlong lo bônê nthue ke yo, o mo setlharing.
3. O ntlisetse sekotlele seo, O bo O nthusê go tlhatšwa nthô e.

nkg nkh (p. 22)

1. Malomê o nkhumisitse, o nneile dikgomo dingwe tsa gagwê.
2. Tsala ya me, aitse O nkhotsafaditse, jaaka O nkhutlogetse jalo.
3. Nkhurumololang, ga ke rate loa nkhurometsa ka kobô tse di bokete tse.

nts ntš (p. 26)

1. Fa motho a le molêma, ga twe o ntšôgô-tlhô.
2. Nkgonne o letse a ntsentše mo motshamekong maabane.
3. Ntšanyana e bolaile ntseane.

ngw nkw (p. 28)

1. Tšhukudu e e se nang ngwana e ikisa senwelong.
2. Nthe ga di ke di bajwa di le pedi ; lo longwe lo tlo lo še.
3. Go senkwa mosimane yo o ka rongwang.

ntw nnw (p. 32)

1. E sale ka dintwa di feta fa, ke lefatshe je le sa nnweng.
2. A O tlaa nnwetsa mo nokeng ?
3. Ga twe dikgomo di yê go kentwa ka mošô.

nny nng (p. 34)

1. Se-ja-monnye ke se-ja-motona.
2. A O tlaa nngalêla moragô ga O sena go nngôka ?
3. Poifô e ne ya nnyerisa marapô, e nnyemisa pelo.

mph mps (p. 36)

1. Bompharing ba ja metoutwane le dintsi-nyana.

2. Rra, mphokoletsa metse mo emereng eo.
3. O lekile go mphora ka dimphô tsa gagwê le ka go mphaka.

ntsh ntšh (p. 42)

1. Ntšhe yo montšho ke yo motonanyana.
2. O na a ntšhola sentlê, ga a ka a ntšhakga-lêla.
3. Ntše e teng mo tshimong ele, fa di-ntshing tsa noka.

ntlh ntšw (p. 46)

1. Lomaô lo lo dintlha pedi lo tlhaba kobô le moroki.
2. Motlhanka o omantšwê ka a gannê go ntlhatšwetsa dilwana.
3. Mosadi yoo o na le lentšwe je lentlê thata.

tšhw ntlw (p. 48)

1. Tšhwarang thutô thata thata, lo se ka lwa tšwa ditšhwakga.
2. Lo tšhwanetse lo bo lo ntlwaetse jaanong.
3. Kobô ya me e tšhweu e sentšwê ke tšhwêlê.

tlhw nkgw (p. 52)

1. Aitse ke ronkgwa ke ditshêbôtshêbô tse.
2. Senkgwê ke sejô se se nonotshang thata.
3. Rrê o letse a nkgwathisitse ka ke timele-tšwe ke nku e tlhwana.

ntlhw ntšhw (p. 54)

1. A O ka tšwa thwadi mo tlelasing fa O sa ntlhwaele tsêbê ?
 2. Legodu la nkwêla, la ntšhwara, la senka go mpetsa.
 3. "A lo ka ntšhwantsha le setšhwantšho sengwe ?" go bua Modimo.
-